

Links Libertair Perspectief

De nieuwsbrief van
Democratisch Initiatief
Een politiek project geïnspireerd
door communalistische ideeën
NUMMER 1, JANUARI 2003

Voor de opbouw van een beweging voor een libertaire, ecologische en direct democratische samenleving!

*Revolutionaire
lessen uit
Indonesië,
pagina 4*

*Studiegroep
Sociale
Ecologie,
pagina 3*

*Interview met
Janet Biehl
over direct
democratische
politiek,
pagina 11*

*Samenwerking
DI en de
Fabel,
pagina 10*

*Nieuwe
theoretische
Communalis-
tische website,
pagina 13*

Eén jaar Democratisch Initiatief: Een verslag van onze activiteiten

Op 7 november 2001 werd ons project Democratisch Initiatief (DI) door twee mensen opgericht, toen onder de naam Confederaal Basisdemocratisch Project (CBP). De inspiratie voor deze oprichting hadden zij opgedaan tijdens het zomerkamp van de Scandinavische, communalistische organisatie Demokratisk Alternativ. Het eerste wat ze deden was het opstellen van onze uitgangspunten en statuten. Al na ruim een maand konden ze een nieuw lid verwelkomen: vanaf toen waren we met z'n drieën.

De reden waarom wij alledrie aan het project wilden werken, was dat wij elk vonden, dat er weinig aandacht is voor het formuleren van samenhangende ideeën binnen de sociale bewegingen waarvan wij deel uitmaken. Geen wonder dus, dat wij ons in deze hele beginperiode voornamelijk bezig hielden met het formuleren van een gezamenlijk gedachtegoed. Dit was noodzakelijk om het project meteen een duidelijke richting te geven en daarnaast was het naar ons idee ook nog eens een zinnige manier om bij te dragen aan een betere wereld.

De buitenwereld hoorde voor het eerst van Democratisch Initiatief op de anarchistische boekenmarkt in Utrecht, waar wij een lezing gaven voor een publiek van tien mensen. Daarin zetten wij uiteen wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen het gedachtegoed van DI en verschillende andere linkse ideologieën. Ondertussen waren wij al begonnen aan de vertaling van een speech van Janet Biehl over libertair municipalisme (*), een stroming waaruit wij veel inspiratie halen. Deze vertaling zal binnenkort als brochure verschijnen.

Op 02-02-02, de huwelijksdag van Willem-Alexander en Maxima deelden wij anti-nationalistische flyers uit, waarin wij de rol van het koningshuis bij het in stand houden van nationalisme bekritiseerden. Nationalisme is een kwaad. Enerzijds, omdat het mensen op de verkeerde manier verenigt, namelijk door hiërarchische en klassenverhoudingen te verhullen. En anderzijds, omdat het mensen op de verkeerde manier verdeelt: het speelt immers vreemdelingenhaat in de kaart.

Vervolgens wilden wij een studiegroep houden voor iedereen die geïnteresseerd was in basisdemocratie. Ter aankondiging daarvan hielden we lezingen in Amsterdam: in een wijkcentrum in de Pijp, in een collectieve bewonersruimte te Zuidoost, in de Universiteit van Amsterdam en in het kraakcafé Vrankrijk. Dit begeleid door een "infozine", dat we geschreven hadden, voordat we met die lezingen begonnen. De studiegroep ging eind april van start. In de studiegroep werden wekelijks telkens twee korte hoofdstukken gelezen uit *The Politics of Social Ecology: Libertarian Municipalism* van Janet Biehl. Zij duurde tot begin juli.

Colofon

Links *Libertair Perspectief* wordt uitgegeven door Democratisch Initiatief (DI) en verschijnt vier keer per jaar.

DI is "een revolutionaire organisatie die vecht voor het opheffen van alle klassen, staten en hiërarchieën door middel van en met als doel: democratisch zelfbestuur van alle mensen" (paragraaf 1.1 van de statuten). Onze Uitgangspunten & Statuten zijn gratis bij ons aan te vragen en staan op onze website.

Redactie: Bob Wester, Elle, Joost Ploeger en Tomme

Aan dit nummer werkten mee: Eric Krebbers (*Fabel van de Illegaal*), Reza Muhuran (*Indonesia House*), VerZ

Lay out: Bob Wester

Oplage: 250

Ingezonden brieven: Wij ontvangen graag (kritische) reacties op onze nieuwsbrief en vanaf het volgende nummer starten we dan ook de rubriek "ingezonden brieven". De maximale lengte van een brief is 300 woorden, bovendien behoudt de redactie het voorrecht om deze in te korten. Wil je een langere reactie insturen, neem dan eerst contact met ons op. Inzenden voor 21 maart.

Abonnementen: abonnementen zijn gratis en kunnen aangevraagd worden door ons een briefje of email te sturen met daarin je naam, adres en eventueel emailadres.

Giften: Onze activiteiten kosten wel geld, dus stort gul op onze girorekening o.v.v. "gift".

Samenwerking: Wil je met ons samenwerken? Neem dan graag contact met ons op!

DI-nieuws: Wil je op de hoogte blijven van onze activiteiten? Stuur dan een mailtje met de tekst "DI nieuws".

Contactadres:
Democratisch Initiatief
Postbus 16544
1001 RA Amsterdam
Girorekening 9156315
paideia@gmx.net
www.communalism.org/cbp

Intussen werd het politieke klimaat met de dag rechtser, zeker sinds de moord op Fortuyn. Een aantal van ons nam toen het initiatief om een Vrije Zone-actiefestatie over de verkiezingen te organiseren. In het debat, dat plaatsvond tijdens deze actiefestatie, brachten we de noodzaak naar voren van basisdemocratie en riepen we op tot een eind aan de hetze tegen migranten. Ditzelfde deden we door middel van het uitdelen van een flyer op verkiezingsdag.

Na de zomervakantie van 2002 was onze eerste daad: het houden van een seminar voor de mensen die ideologisch gezien het dichtste bij ons stonden en die vanuit links-libertaire hoek kritiek hebben op de huidige samenleving. Aan het seminar namen ruim tien mensen deel. Zij bespraken gezamenlijk de problemen in de huidige samenleving en discussiëerden over tactieken en oplossingen. Onder andere om het seminar een inhoudelijke leidraad te bieden, hadden wij enkele readers samengesteld.

Begin november hielden wij opnieuw een lezing op de anarchistische boekenmarkt in Utrecht over de noodzaak voor links van het hebben van samenhangende ideeën. Hier kwamen weer ongeveer tien mensen op af. In die maand konden wij bovendien ons vierde lid verwelkomen, waarmee ons project aan dynamiek en daadkracht wint.

Dit jaar willen wij weer een nieuwe studiegroep en daarnaast regelmatig een nieuwsbrief uitbrengen. Aan deze twee activiteiten zullen wij voorlopig prioriteit geven. De studiegroep zal gaan over de sociale en ecologische problemen van de wereld en is toegankelijk voor iedereen die zich daarmee bezig houdt of wil houden. We zullen zoeken naar praktische voorbeelden en analyses van sociale verschijnselen als het patriarchaat, de klassenmaatschappij, racisme, en de ecologische crisis. Daarnaast zullen we het hele jaar door ongetwijfeld meedoen met acties en af en toe discussies organiseren in de strijd voor een humanere samenleving.

Democratisch Initiatief

* http://www.social-ecology.org/learn/library/biehl/politics_lisbon.html

*Hoe lang
Is die ene zang
Die prille noot
Die alles in zich
Heeft, zonder
Het bewustzijn
Is alles klein
Het kapitalisme doodt
Moord, onrecht
Krom
Maak recht, recht
Kom op
Hoe lang?!?*

Tomme

Studiegroep Sociale Ecologie begint begin 2003

Om als Links het hoofd te kunnen bieden aan de oprukkende verrechtsing moeten we bouwen aan een stevig ideologisch fundament. Daarom organiseert DI een studiegroep waar iedereen aan mee kan doen.

De samenleving is de laatste jaren flink verrechtst. In plaats van het racisme, wordt de aanwezigheid van migranten geproblematiseerd. In plaats van het, vooral voor vrouwen, onderdrukkende kerngezin ter discussie te stellen, wordt het juist als hoeksteen van de samenleving naar voren geschoven. In plaats van de zoektocht naar bevrijdende normen en waarden, staat de 'herontdekking' van de mythe van de 'nationale identiteit' volop in de schijnwerpers.

Maar ook binnen sociale bewegingen, die vol goede bedoelingen strijden tegen onrecht, sluipen rechtse ideeën, vaak onbewust, binnen. Binnen de beweging voor een andere globalisering vinden zowel nationalistische ideeën, als (potentieel) antisemitische samenzweringstheorieën helaas nog steeds een ingang. Het conflict in het Midden-Oosten brengt het sluimerende antisemitische gedachtegoed aan de oppervlakte en laat zien, dat veel linksen nog verstrikt zitten in het nationalistische denken in volkeren. De milieubeweging is evenmin immuun voor rechtse invloeden. Regelmatig worden de zogenaamde 'overbevolking' en de mens als parasiet, genoemd als

Demonstreren tegen overbevolking als oorzaak van milieuproblemen gaat voorbij aan de sociale verhoudingen tussen mensen en verwordt makkelijk tot mensenhaat.

oorzaak van de milieuproblemen. Deze mensenhaat is levensgevaarlijk en gaat volledig voorbij aan de complexe hiërarchische verhoudingen tussen mensen en de dynamiek van het kapitalisme. Het is dan helaas ook niet verbazingwekkend dat extreem-rechtse miliegroepen aansluiting proberen te vinden bij deze actiebeweging. Zo hebben het ecofascistische Vrijbuiters dat in België, en fascistische anti-McDonalds- en dierenrechtenactivisten, dat in Nederland geprobeerd.

Dat deze rechtse en soms zelfs (eco)fascistische ideeën links beïnvloeden komt volgens ons doordat links een gebrek heeft aan diepgaande en samenhangende ideeën, waardoor zij de deur open laat voor rechtse invloeden.

Over wat er mis is in de samenleving, hoe dat komt, wat de oplossing daarvoor is en hoe we van hier naar daar komen, wordt weinig gediscussieerd. Evenmin worden er organisatorische en strategische conclusies getrokken uit de weinige discussies die wel gevoerd worden. Wij nemen geen genoegen met het afvijlen van de scherpe randjes van de bestaande onderdrukkende samenleving. En al helemaal niet met het vijlen van haar tanden, waardoor haar tanden echt van vorm veranderen, maar nog dodelijker worden. Wij willen een nieuwe, vrije samenleving.

Om te bouwen aan een ideologische basis, waar we een sterke beweging op kunnen bouwen, organiseren we, net als vorig jaar, een studiegroep. Bovendien is een studiegroep een goede manier om mensen, politiek gezien, beter te leren kennen en een basis te leggen voor verdere samenwerking.

De studiegroep zal wekelijks bijeenkomen. Ter voorbereiding op de bijeenkomsten lezen we per keer ongeveer twintig bladzijden. Om de twee weken hebben we een ander thema waar we op in gaan. De eerste week van een

thema zal vaak wat meer theoretisch gericht zijn dan de tweede, omdat we in de tweede week in willen gaan op alledaagse voorbeelden uit onze eigen omgeving. In zo'n tweede week is elke keer nadrukkelijk ruimte vrijgehouden voor een eigen inbreng van literatuur. We besteden aandacht aan hiërarchische verhoudingen tussen mensen en de verhouding tussen mens en natuur. Na een introductiebijeenkomst, kijken we naar de opkomst van de menselijke samenleving (tweede natuur) uit de biologische

(eerste) natuur en de relatie tussen beiden. Vervolgens bekijken we wat hiërarchieën zijn en hoe ze ontstaan zijn. Daarna zoomen we in op specifieke hiërarchieën, zoals genderoverheersing, nationalisme, racisme en de invloed van het kapitalisme op zowel mensen, als de natuur. En bekijken we de manier waarop de verschillende vormen van hiërarchie elkaar versterken, of soms elkaar juist tegenwerken. Ter afsluiting gaan we kort in op hoe we een egalitaire,

democratische en ecologische samenleving kunnen bereiken, oftewel wat ons revolutionair project is.

De studiegroep begint **woensdag 5 maart**, in Amsterdam. De kosten (voor de literatuur) zullen niet meer dan 7,50 euro bedragen. We nodigen iedereen uit om mee te doen en zich via ons contactadres (per email of briefje) op te geven.

Democratisch Initiatief

Suharto weg. En dan?

Een interview met Reza Muharam

Op een koude winterdag in december sprong ik op mijn fiets om een bezoek te brengen aan het Indonesia House. Daar hield ik een interview met Reza Muharam, één van de oprichters ervan, over de politieke ontwikkelingen van de laatste jaren in Indonesië. Tijdens dit interview ging hij in op de val van Suharto in 1998: zowel op de redenen voor die val, als op de reactie van sociale bewegingen, vooral de linkslibertaire, hierop. Uit het mislukken van de democratische revolutie en de opkomst van het nationalisme in Indonesië trekt hij lessen voor de linkslibertaire strijd.

Ruim dertig jaar na de gewelddadige militaire coup, die hem in het zadel hielp, viel op 21 mei 1998 het doek voor dictator Suharto. Kwam dit zomaar uit de lucht vallen?

Nee, ten eerste was er de financiële crisis van 1997 die een aantal 'Aziatische tijgers', waaronder ook Indonesië, trof. Hierdoor werden zowel de lagere middenklasse, als de boeren- en arbeidersklasse flink geraakt. Het aantal mensen onder de armoede- grens steeg van 30 naar 60 miljoen mensen op een totaal van 200 miljoen

Dictator Suharto kwam aan de macht door een bloedige anti-linkse staatsgreep, waarbij een half miljoen slachtoffers vielen.

inwoners. Aangezien de 'economische ontwikkeling' geconcentreerd is in de stedelijke gebieden op Java en in mindere mate in andere eilanden, kwamen hier de klappen het hardst aan. Zo zat in een metropool als Jakarta (12 miljoen inwoners) de helft van de mensen zonder eten. Een

belangrijke binnenlandse steunpilaar voor Suharto, de lagere klassen, die de repressie pikten zo lang hun maag gevuld werd, viel hierdoor weg.

Ten tweede werd er door buitenlandse investeerders, o.a. het IMF, aangedrongen op een Structureel Aanpassings Programma. Door middel van financieel-economische hervormingen moesten de monopolies van de Suharto-clan gebroken worden en de markt worden opengesteld voor buitenlands kapitaal, vonden zij. Suharto verzette zich hiertegen.

En aangezien de Koude Oorlog afgelopen was en Suharto als anti- communistisch bolwerk niet meer nodig was voor het Westen, viel dan ook de steun vanuit ondedr aandere de VS aan Suharto weg.

Ten slotte was er de democratiseringsbeweging, die zich uiteindelijk manifesteerde doordat honderdduizenden mensen de straat opgingen, getooid met bandana's waarop "reformasi" (hervormingen) te lezen was. Zij was het laatste zuchtje wind, dat het hele kaartenhuis in elkaar liet vallen.

Hoe is deze democratiseringsbeweging ontstaan?

Aan deze massale betogingen gaat een lange voorgeschiedenis vooraf. In 1965 werd de brede linkse beweging, bestaande uit de communistische partij (PKI) en basisbewegingen als boeren- en arbeidersbonden en vrouwen- en jongeren- organisaties, volledig verpletterd. Door middel van grootschalige executies (meer dan een half miljoen) en het opsluiten van mensen in concentratiekampen, o.a. op het eiland Buru in de Molukken, werd links fysiek bijna geëlimineerd. De door Suharto ingestelde staatsideologie, Panca Sila, had niet alleen totalitaire trekken. Maar het werd vooral gebruikt ter rechtvaardiging van de ongekende repressie tegen Links en alle anderen die zich verzetten tegen het regime. De toen van kracht zijnde antisubversieve wetten, die elke

Brochure over de basisideeën van het communalisme

*Maart 2003 komt onze vertaling van een artikel van Janet Biehl, **The Politics of Social Ecology: Libertarian Municipalism**, uit. Hierin gaat ze in op de basisideeën van het communalisme; een nieuwe politiek gebaseerd op directe democratische vrije gemeentes, samenwerking tussen de gemeentes, de noodzaak van een ideologie, enzovoorts. **DI** probeert met de publicatie van dit artikel, vergezeld van een door ons geschreven voorwoord, een discussie over de toekomst van Links aan te zwengelen. Wil je de brochure bestellen? Stuur ons dan een briefje of mailtje met je naam en adres.*

afwijking van de staatsideologie veroordeelden, brachten deze onderdruk-kende kanten van Panca Sila in de praktijk. Zo raakte, door terreur en propaganda, en vooral het gebrek aan burgerrechten, de linkse traditie in de vergetelheid.

Maar halverwege de jaren '80 herontdekten studenten deze weer. Naast de studentenbeweging, kwamen toen ook de NGO's op. Binnen deze NGO's kreeg de middenklasse de mogelijkheid om politiek actief te zijn door zich op specifieke onderwerpen te richten. Daarnaast waren er dissidenten, intellectuelen, die ofwel vanuit de gevangenis, ofwel vanuit het buitenland pleitten voor democratie. De studenten begonnen zich te richten op politieke onderwerpen, omdat er geen serieuze oppositie was tegen Suharto. Van deze politieke betrokkenheid kunnen de meeste Nederlandse studentenorganisaties, die zich tegenwoordig haast uitsluitend bezig houden met belangenbehartiging, nog wat leren.

Eerst probeerden de studenten, door namens het volk te pleiten voor democratie, de publieke opinie te veranderen. Maar toen dit mislukte, heroriënteerde de studentenbeweging zich. Nu probeerde ze om met het volk een basisbeweging op te bouwen door, zoals de Narodniki in Rusland ooit deden¹, hun campussen te verlaten en in de armenwijken te gaan wonen om aldaar het initiatief te nemen voor de sociale strijd. Dat werd gedaan door het opbouwen van, vooral ondergrondse, netwerken. Bij tijd en wijle kwamen deze boven water in de vorm van ad hoc comités om boeren- en arbeiderseisen naar voren te brengen (bijvoorbeeld eisen tegen een stuwdam, of voor betere werkomstandigheden).

Naarmate de crisis zich verder ontwikkelde en steeds meer mensen zich tegen Suharto keerden, kwam deze basisbeweging ook steeds meer van de grond. De al bestaande netwerken van verzet werden actief ingezet om mensen te

mobiliseren voor 'revolusi'. Dit liep uit op massale demonstraties, eerst voornamelijk door studenten, later vervolgens ook door de stedelijke armen. Tegelijkertijd met deze opleving van de linkse verzetscultuur ontstonden er allerlei discussies. Het leek erop alsof de revolutie van '68 in Indonesië dertig jaar later werd overgedaan. Een belangrijke

'Het idee van direct democratische wijkvergaderingen werd naar voren geschoven'

discussie ontstond over de vraag hoe de democratische revolutie voltooid kon worden zonder centralistisch leiderschap. Tegelijkertijd was men zich bewust van het feit dat het verzet nog niet zo sterk was. Tijdens deze discussie werd, vooral door radicale studenten en leden van de libertaire intelligentsia, het idee van direct democratische wijkvergaderingen naar voren geschoven. Door middel van die instituties, vonden zij, zou de staat ter zijde kunnen worden geschoven en het dagelijks bestuur van onderop ter hand kunnen worden genomen. Zulk soort wijkvergaderingen zijn trouwens een belangrijk onderdeel van de politieke theorie van de Amerikaanse filosoof Murray Bookchin.² Er werd door hen gesteld, dat als er geen democratie van onderop vorm zou krijgen, er geen daadwerkelijke omwenteling plaats zou kunnen vinden.

Werd deze directe democratie ook in de praktijk gebracht?

Nee, er werd zoveel energie gestoken in het mobiliseren van mensen voor grote demonstraties, dat men, na het schreeuwen van het "Broeders, zusters de straat op!", zelf op was. Aan het oprichten van direct democratische instituties kwam men dus niet meer toe. Wel is het natuurlijk gelukt om Suharto te verdrijven en werden er veel spontane acties ondernomen in het daaropvolgende machtsvacuüm. Zo werden provinciale parlementen bezet en autoritaire districts- en dorpschouwen afgezet.

Hier lag natuurlijk een grote kans voor radicale demonstraties. Maar zij waren helemaal onvoorbereid en konden op het moment suprême geen alternatief presenteren! De elite was wel voorbereid. Zij pleitten voor constitutionele hervormingen, maar wilden eigenlijk het regime in tact laten door alleen de hoofdrolspelers daarvan te verwisselen. Na Suharto kwam zijn voormalige bondgenoot Habibie aan de macht. Die riep verkiezingen uit en begon de repressieve wetten af te bouwen, waardoor er enige democratische ruimte ontstond: nieuwe partijen werden opgericht en de kiezers werden met mooie beloftes gepaaid. Deze hervormingen kregen van de meeste demonstranten en ook van studenten-organisaties het voordeel van de twijfel. Waarmee het idee van democratie van onderop verdween. Studentencomités

werden omgevormd tot een netwerk van waarnemers bij de parlementaire verkiezingen en verwerden daarmee tot waakhonden van het regime. Typerend waren ook de activisten die dachten: "Zij eruit, wij erin" en zitting namen in het parlement. Maar de echte hervormers hadden tijd noch middelen om zich voor te bereiden op de verkiezingen dus kwamen de oude partijen terug. Golkar, Suharto's partij, werd zelfs de tweede partij! Het is dus een fout geweest van de Indonesische democratiseringsbeweging, dat ze verwachtten, dat de verkiezingen iets zouden kunnen veranderen. In plaats daarvan hadden ze zelf beter echt democratische instituties op kunnen zetten.

'De radicalen waren helemaal onvoorbereid en konden op het moment suprême geen alternatief presenteren! De elite wel.'

Maar hoe zijn de radicale fracties binnen de beweging tegen Suharto verder gegaan?

Diegenen die niet 'gekocht' werden gingen verder in NGO's, basisbewegingen of in linkse werkgroepen. Links bestaat in Indonesië traditioneel vooral uit Marxisten-Leninisten en S o c i a a l - D e m o c r a t e n

georganiseerd in partijen, maar sinds '98 zijn daar de libertaire socialisten bijgekomen. Voorheen waren er wel enkele intellectuelen die zich onder de laatstgenoemden schaarde, maar nu beginnen zij een echte beweging te vormen. Zij organiseren zich in lokale collectieven. Zo is er bijvoorbeeld het Links Goen Collectief uit Bandung, waar ik goede banden mee heb, en dat financiële ondersteuning heeft gekregen van XminY. Collectieven, vooral uit Java, hebben zich verenigd in een netwerk en communiceren vooral via de 'rood-zwarte' e-maillijst. Zij houden zich met een drietal dingen bezig.

Ten eerste ondersteunen ze de vele sinds 1998 opgekomen boeren- en arbeidersbonden. En met hen hebben zij zich aangesloten bij de wereldwijde anti-globaliseringsbeweging, bijvoorbeeld bij Via Campesina.

Ten tweede werken ze samen met ecologische bewegingen en bewegingen voor verbetering van de levensomstandigheden van stedelijke armen. Er worden meestal per onderwerp lokale actiecomités opgericht. Belangrijk is, dat de libertaire activisten daardoor goed contact kunnen krijgen met de lokale bevolking. In Jakarta is er een netwerk van comités van stedelijke armen die naast betere levensomstandigheden, ook politieke beslissingsmacht willen. Als die met bepaalde, voor hen belangrijke, onderwerpen bezig willen zijn, sturen ze vanuit verschillende volks-wijken afgevaardigden en

organiseren ze samen acties. Per actie worden woordvoerders gekozen. Het werken met deze lokale comités wordt door de libertairen gezien als een oefening in directe democratie. Ze zien de comités als kiemen voor toekomstige directe democratische instellingen.

Ten derde zijn ze veel bezig met ideologische verdieping. In Indonesië is weinig linkse literatuur te vinden en al helemaal geen libertair linkse. Dit gebrek aan duidelijke ideeën

'Vrouwen weigeren onderdrukt te worden', zo luidt de slogan op de bovenstaande poster, gemaakt door een collectief uit Jakarta.

heeft bijgedragen aan het feit, dat de democratische revolutie niet daadwerkelijk volbracht is. Daarom zijn de libertair socialistische collectieven in Indonesië terug naar de basis gegaan: ze zijn aan de slag gegaan met het ontwikkelen van een ideologie en het verspreiden van hun gedachtegoed. Zo worden er studiegroepen georganiseerd waar klassieke libertair-socialistische teksten worden bediscussieerd,

worden er vertalingen gemaakt, websites gelanceerd en tijdschriften uitgegeven. Het collectief in Bandung heeft Peter Marshall's geschiedenis van het Anarchisme³ vertaald en is begonnen met een vertaling van Janet Biehl's boek over Libertair Municipalisme⁴. In tegenstelling tot de Marxisten-Leninisten, die vooral klasseverschillen en uitbuiting aanklagen, verklaren de libertairen zich, net als Bookchin, tegen elke vorm van dominantie⁵. Dat blijkt ook uit hun leuzen zoals "Stop alle vormen van geweld" en "Tegen elke vorm van onderdrukking". Een ander aandachtspunt van de libertairen is het vertalen van hun beginselen naar de concrete omstandigheden in Indonesië.

Van de internationale libertair linkse gemeenschap verwachten ze, dat we elkaar ideologisch aanscherpen door met elkaar in debat te gaan. Ook verwachten ze materiële ondersteuning, bijvoorbeeld in de vorm van radicale literatuur.

Wat zijn de laatste politieke ontwikkelingen in Indonesië?

Indonesië is het enige land, dat nog steeds niet hersteld is van de economische Aziëcrisis in '98. De levensstandaard is de laatste jaren gedaald. Ook is het vertrouwen in de politieke leiders verloren gegaan, doordat serieuze hervormingen zijn uitgebleven. Dit alles leidt tot nieuwe politieke onrust. Buiten Java is men het zat om jarenlang als wingewest te zijn gebruikt en komt men in opstand tegen het

feit, dat het centrum van de politieke en economische macht in Jakarta ligt.

Dus er gaan weer duizenden mensen de straat op?

Ik hoop niet dat het weer massale demonstraties worden die op niks uitlopen. Echte verandering bereik je niet door alleen met honderdduizenden de straat op te gaan, maar juist door nieuwe democratische instituties op te richten, van onderop. Linkse activisten zouden het geraamte van deze alternatieve instituties op moeten zetten, dat zou moeten bestaan uit direct democratische wijkverga-deringen die met elkaar verbonden zijn in een con-federatie. Dan kunnen alle

In Januari 2003 wordt er weer de straat op gegaan, ditmaal tegen de stijgende brandstofprijzen..

bewoners meedoen met de politieke besluitvorming. Als de activisten dat nalaten, resulteert dat opnieuw in een vervanging van de elite. En dat levert niks op, zo weten we uit ervaring.

Even terugkomend op de strijd tegen het Javaanse centralisme, komt daar niet het gevaar van nationalisme bij kijken?

Ja, maar er zijn verschillende vormen van nationalisme, afhankelijk van de historische en politieke context kan het in de praktijk zowel onderdrukkend als bevrijdend zijn.

In het huidige Indonesië kunnen wij in ieder geval een onderscheid maken tussen drie verschillende vormen van nationalisme. Ten eerste is er het Indonesisch nationalisme, dat aanvankelijk een progressieve antithese was van het Nederlandse kolonialisme. Alle mensen in het toenmalige Nederlands Indië, ongeacht hun etnische identiteiten, waren toen immers, in de ogen van de nationalisten zoals Sukarno, één volk - het Indonesisch volk -. En zij verlangden om vrij te zijn van het juk van het Nederlandse kolonialisme. Na de onafhankelijkheid werden de oude koloniale staatsstructuren eigenlijk gewoon overgenomen en als legitimatie van die structuren deed en doet het Indonesisch nationalisme nog steeds dienst.

Ten tweede is er het nationalisme van de onafhankelijkheidsbewegingen in de verschillende regio's binnen Indonesië, zoals Atjeh en West-Papua. Deze bewegingen zijn ontstaan als

‘Echte verandering bereik je niet door alleen met honderdduizenden de straat op te gaan,...’

gevolg van de repressie gedirigeerd vanuit Jakarta en de neokoloniale verhoudingen tussen het centrum, Jakarta, en de periferie. Daardoor ging de rijkdom van de periferie, bijvoorbeeld de inkomsten uit

gas en olie in Atjeh of West-Papua, naar Java ten behoeve van de heersende elite en haar westerse partners. Deze uitbuiting van mens en natuur gaat zoals gezegd gepaard met ongekende repressie in de betreffende regio's.

Ten derde is er het etnisch nationalisme of beter gezegd het parochialisme [het zich slechts naar binnen gericht verbonden voelen met de ‘eigen’ groep, BW] dat verschillende etnische groepen binnen Indonesië tegen elkaar opzet.

Het parochialisme, een begrip dat veel terug komt in discussies over decentralisering, heeft al veel slachtoffers gemaakt in de regio's. Op de Molukken

‘...maar juist door nieuwe democratische instituties op te richten, van onderop.’

bijvoorbeeld, waar er een gewelddadige strijd plaatsvindt tussen christenen en islamieten. Of op Kalimantan, waar de Dayakkers zich tegen de geïmmigreerde Madurezen keerden, enzovoorts.

Progressieve groepen, die in de regio voor het zelfbeschikkingsrecht of onafhankelijkheid strijden, zouden dus geen eng etnisch-nationalistische ideologie naar voren brengen, maar pleiten voor zelfbestuur en burgerschap van alle inwoners in hun gebied, ongeacht hun etniciteit. Met andere woorden er wordt

Direct democratische instellingen zijn geen garantie voor progressief beleid...

van hun een daadwerkelijk democratisch alternatief verwacht.

Volgens jou spelen deze problemen niet in de steden. Maar hoe zit het dan met de anti-Chinese onlusten in mei 1998?

De inter-etnische of inter-religieuze conflicten spelen zich voornamelijk af in de regio's buiten Java. De bloedigste, zoals gezegd, waren in de Molukken en in Kalimantan. De anti-Chinese onlusten daarentegen spelen zich meestal af in de grote metropolen van Java, en soms in Sumatra. Anti-Chinese onlusten hebben eigenlijk een lange geschiedenis in Indonesië, het ontstond al in de vroege koloniale tijd. Soms spontaan, maar vaak ook georganiseerd. In mei '98, toen de positie van de machthebbers ter discussie stond, werden deze anti-Chinese sentimenten bewust aangewakkerd om de aandacht van hen af te leiden. Het was in feite een door de militairen georganiseerde pogrom tegen de Chinese minderheid. De Chinezen worden dan tot zondebok gemaakt. Zodoende probeert men het *verticale conflict*, het verzet tegen de elites, om te buigen tot een *horizontaal conflict*, oftewel de onderlinge strijd tussen verschillende

bevolkings-groepen. Dit is de bekende verdeel- en heerstactiek van machthebbers. Suharto gebruikte dit in het verleden regelmatig voor het veiligstellen van zijn eigen positie. Na de val van Suharto paste het militaire establishment het grootschalig toe in de verschillende regio's in de archipel, inclusief in de eerder genoemde Molukken en Kalimantan. Hierbij probeerden zij het publiek in binnen- en buitenland duidelijk maken dat zonder de sterke hand van de militaire apparaat, Indonesië vervalt in een chaos van de strijd van allen tegen allen.

Om te zorgen dat direct democratisch verzet in goede banen wordt geleid moet er daarom een sterke linkse

...Daarom moeten Linksen ervoor vechten dat aan de basis van een toekomstige confederatie een verklaring van de universele rechten van de mens staat.

beweging zijn. Want alleen direct democratische instellingen zijn geen garantie voor progressief beleid. Linksen zouden er dan ook voor moeten vechten, dat aan de basis van een toekomstige confederatie van lokale gemeenschappen in ieder geval een verklaring van de universele rechten van de mens staat.

Bob Wester

Eindnoten

¹ Peter Marshall, *Demanding the Impossible*, p. 312 (vrij vertaald): 'De *Narodniki* van de vroege jaren 1860 waren voortgekomen uit de nihilistische beweging. Zij gingen wonen bij het volk (*narod*) om hen te onderwijzen. Zij baseerden hun ideeën op een mix van revolutionair populisme en filosofisch materialisme en riepen op tot een nieuwe maatschappij, gebaseerd op vrijwillige samenwerking tussen producenten (= arbeiders en vooral boeren), volgens de aloude principes van de traditionele Russische *mir*, of dorpsgemeenschap.'

² Zie o.a. Murray Bookchin, *From Urbanization to Cities*, Cassell, London, 1995

³ Marshall, P. *Demanding The Impossible. A History of Anarchism*, Fontana Press, London, 1993

⁴ Janet Biehl, *The Politics of Social Ecology, Libertarian Municipalism*, Black Rose Books, Montréal, 1998

⁵ Zie o.a. Murray Bookchin, *The Ecology of Freedom*, Black Rose Books, Montréal, 1991

INDONESIA HOUSE ,
Jacob van Lennepkade 255,
1054 LS Amsterdam,
020-7774949 / 020 4167973,
email: indonesia.house@xs4all.nl,
http://www.indonesia-house.org

Samenwerking tussen De Fabel van de Illegaal en Democratisch Initiatief?!

Het onderstaande korte artikel is een reactie van de Leidse libertair-socialistische organisatie De Fabel van de Illegaal op de ideeën die naar voren kwamen tijdens het seminar, dat wij als DI georganiseerd hadden. Naar aanleiding van dit seminar besloten de Fabel van de Illegaal en Democratisch Initiatief om meer met elkaar te gaan samenwerken.

De Fabel van de illegaal is een radicaal-linkse organisatie die anti-racisme als belangrijkste speerpunt heeft gekozen. We voeren actie tegen onder meer racisme, nationalisme, fascisme, antisemitisme en fundamentalisme, en steunen migranten en vluchtelingen zowel individueel als collectief. Enkele van ons hebben als afgevaardigde meegedaan aan het seminar over communalisme dat het DI begin september 2002 organiseerde in het Fabelpand. Naar aanleiding daarvan hebben we kort een aantal overwegingen geformuleerd over het communalisme.

Voor ons is duidelijk geworden dat De Fabel en het DI een aantal essentiële uitgangspunten delen, die we helaas elders in het radicaal-linkse politieke landschap in Nederland nog maar zelden tegenkomen. We denken daarbij aan het willen opheffen van alle kapitalistische, patriarchale en racistische tegenstellingen. Maar vooral aan het serieuze streven van communalisten naar machtsopbouw, naar een basisdemocratische tegenmacht van onderop. Dat is een verademing in een tijd waarin vrijblijvend netwerken de boventoon voert. Belangrijk bij dat streven naar macht is dat het niet om holle kreten lijkt te gaan, maar dat het DI werkelijk

bezig lijkt om een gedegen politieke organisatie op te bouwen met een duidelijke structuur en duidelijke uitgangspunten. De communalisten willen overduidelijk niet meer alleen actievoerders zijn, die zich zonder nadenken van de ene naar de andere actie haasten. Dat spreekt De Fabel van de illegaal erg aan. En dat geldt ook voor de wil - die eveneens bleek op het seminar - om te werken aan een inhoudelijk coherent radicaal-links gedachtegoed, met heldere analyses en strategieën. Belangrijk is ook dat het communalisme bij het formuleren van de eigen analyses en strategieën botsingen met andere linkse stromingen niet uit de weg gaat. Botsingen die nodig zijn om duidelijk te maken dat er verschillende linkse stromingen bestaan, en om helderheid te scheppen waar die stromingen dan voor staan.

Uit het seminar kwam verder naar voren dat er toch ook wel flinke verschillen van inzicht zijn tussen De Fabel en de communalisten. Zo bleek dat de communalisten het belangrijk vinden om nu al vrij gedetailleerd uit te werken hoe een postrevolutionaire samenleving eruit zou kunnen gaan zien. De Fabel, aan de andere kant, wil daar niet teveel

tijd en prioriteit aan geven. Meer dan een schetsmatig beeld van hoe we de maatschappij later zullen gaan inrichten is volgens ons niet nodig. Een grove - maar wel gezamenlijke! - inschatting van de richting waarin wij willen dat het gaat is voldoende. De rest ontwik-kelen we gaandeweg wel, als het radicaal-links daad-werkelijk zou lukken om sterker te worden. Een ander belangrijk verschil van mening met het communalisme gaat over de oprichting van, of de deelname aan bijvoorbeeld wijkraden of stadsraden. De Fabel is het ermee eens dat zulke raden de basis zouden moeten vormen van een postrevolutionaire samenleving, maar vindt - in tegenstelling tot wat de communalisten voor lijken te staan - dat radicaal-links ze pas moet oprichten of er pas aan moet gaan deelnemen als we onszelf in staat achten die raden ook te domineren. Dus eerst een sterke radicaal-linkse beweging opbouwen, en dan pas met iedereen in een wijk samen gaan beslissen.*

Kortom, wij zien onszelf niet als communalisten. Wel achten we het communalisme een zeer verwante stroming, en beschouwen we communalisten dus in principe als goede kameraden. Met het Democratisch Initiatief zouden

we daarom graag samenwerken op structurele basis. De Fabel wil graag met communalisten in discussie blijven, waarbij onze interesse dus in eerste instantie uitgaat naar het ontwikkelen van concrete strategieën, en analyses van de huidige

ontwikkelingen binnen links en de rest van de maatschappij.

De Fabel van de Illegaal
Koppenhinksteeg 2, Leiden
Tel: 071-5127619
email: info@defabel.nl
websites: www.defabel.nl en
www.gebladerte.nl

*) De Fabel van de Illegaal heeft het hier over communalisten in het algemeen en niet over DI in het bijzonder. Ons standpunt over de oprichting van wijkvergaderingen hebben wij onlangs bepaald. Hieronder kun je dit lezen.

Oprichten van wijkvergaderingen ‘als er wat te winnen valt’! *Het standpunt van Democratisch Initiatief*

We willen een egalitaire samenleving waarin iedereen evenveel macht heeft om de samenleving vorm te geven en om zichzelf te kunnen ontplooien. Daarom willen wij een directe democratie gebaseerd op wijkvergaderingen. Zelforganisaties van onderdrukten en steungroepen zullen we steunen en samen met hun willen we het initiatief nemen om deze vergaderingen op te richten om daadwerkelijk macht te krijgen deze en alle andere vormen van hiërarchie te bestrijden en uiteindelijk op te heffen. We zullen de strijd tegen verschillende vormen van hiërarchie proberen aan elkaar te verbinden door de achterliggende ideeën bij de strijd algemener te maken en door de wederzijdse solidariteit

van de bewegingen te bevorderen. Deze bewegingen moeten sterk blijven, of worden, anders kunnen de wijkvergaderingen snel verrechtsen. Het concept wijkvergaderingen (en de daarbij behorende bovenstaande strategie) propageren we altijd. Maar we gaan pas over tot het daadwerkelijk oprichten van wijkvergaderingen ‘als er wat te winnen valt’. Oftewel als er zowel een sterke communalistische organisatie is die de strijd kan radicaliseren als een sterke bredere linkse basisbeweging is die én de oprichting van wijkvergaderingen steunen, daarmee willen helpen én vooral ook gaat meedoen in de wijkvergaderingen. Het beste moment om het initiatief te

nemen tot het oprichten van wijkvergaderingen is wanneer links het tij mee heeft en rechts niet zo dominant is dat bij een polarisering links gedoemd is het onderspit te delven. Wanneer dat precies is hangt van de plaatselijke omstandigheden. Het kan zijn dat in een wijk wel al wordt overgegaan tot oprichten terwijl andere wijken heel rechts zijn. We willen sowieso wijkvergaderingen op een extralegale wijze, zonder wettelijke basis, oprichten. Over de legale wijze, met behulp van de gemeente/stadsdeelraad moeten we verder discussiëren. Dit wordt dan ook een onderwerp voor een volgende interne discussie.

Democratisch Initiatief

Radicale Steden en Sociale Revolutie: Een interview met Janet Biehl

Woord vooraf

In iedere nieuwsbrief willen we een theoretische bijdrage plaatsen. We hopen hiermee een debat op gang te brengen over de huidige sociale en ecologische problemen en hun oplossingen. Dit eerste artikel is een interview met Janet Biehl. We hebben voor dit stuk gekozen, omdat het een schets geeft van de belangrijkste politieke ideeën waar wij inspiratie uithalen. Bovendien hebben wij vorig jaar het boek, naar aanleiding waarvan dit interview is gehouden, gebruikt voor onze studiegroep. Op een enkele spelfout na hebben wij het interview geheel geplaatst, ook al zouden wij af en toe andere woorden hebben gebruikt dan de vertaler.

(vervolg op de volgende pagina)

[Vertaling Jobny Lenaerts]

De abstractheid en programmatische leegte die zo kenmerkend zijn voor de hedendaagse radicale theorie duiden op een ernstige crisis bij links. Het impliceert het opgeven van het geloof dat het ideaal van een coöperatieve, egalitaire samenleving kan gerealiseerd worden in de huidige maatschappelijke verhoudingen. Het is alsof - in een periode van verandering en demobilisatie - vele radicalen het recht en de mogelijkheid om de maatschappij te veranderen overgelaten hebben aan de bedrijfs- en staatshoofden.

Janet Biehl's nieuwe boek, *The Politics of Social Ecology: Libertarian Municipalism*, gaat tegen deze stroming in. Het daagt de politiek geresigneerden uit met een gedetailleerde, historisch gesitueerde anti-statelijke en anti-kapitalistische politiek voor de tegenwoordige tijd.

Ik vroeg Biehl naar haar nieuwe werk in de herfst van 1997 door middel van e-mail. ~ Chuck Morse

Janet Biehl, schrijfster over Sociale Ecologie en Communalisme

Je boek is in wezen van programmatische aard: je plaatst libertair municipalisme in een historische context en je levert concrete voorstellen voor de praktijk. Welke politieke omstandigheden waren van belang om dit boek precies nu te maken?

Als de politieke dimensie van sociale ecologie - het geheel van ideeën dat door

Wil je Democratisch Initiatief uitnodigen voor een discussie of een lezing, neem dan contact met ons op!

Murray Bookchin sinds de vijftiger jaren ontwikkeld is - is libertair municipalisme een libertaire politiek voor een politieke en sociale revolutie. Het bevat zowel een theorie als een praktijk voor een revolutionaire beweging wiens uiteindelijke doel het is een egalitaire, rechtvaardige en vrije samenleving te verkrijgen. Mijn boek beoogt op een eenvoudige manier uitdrukking te geven aan deze ideeën, die door Bookchin zelf elders uitgediept werden.

Kortom, voor lezers die dat nog niet weten kan ik zeggen dat libertair municipalisme oproept tot het creëren van een politiek gemeenschapsleven in zelfbeheer: het niveau van het dorp, de gemeente, de buurt of kleine stad. Dit politieke leven zou belichaamd worden in instellingen van directe democratie: **burgersamenkomsten**, volksvergaderingen, of stadsvergaderingen. Waar er dergelijke instellingen reeds bestaan kan diens democratisch potentieel en diens structurele macht uitgebreid worden; waar zij enkel bestaan naar de vorm zouden zij opnieuw tot leven kunnen gebracht worden; en waar zij nooit bestaan hebben zouden zij van nul af opgebouwd kunnen worden. Maar binnen deze instellingen zouden de mensen als burgers de zaken van hun eigen gemeenschap zelf beheren - veeleer dan zich te baseren op elites van de staat - en beheersbeslissingen nemen doorheen een proces van directe democratie.

Om de problemen die de grenzen van een enkele gemeente te boven gaan op te lossen, kunnen de gedemocratiseerde gemeentestructuren van een bepaalde regio een confederatie vormen en vertegenwoordigers sturen naar een confederale raad. Deze confederatie zal geen staat zijn, omdat het volledig zal gecontroleerd worden door de burgersamenkomsten. De vertegenwoordigers van deze

samenkomsten zouden enkel macht hebben om beslissingen door te voeren die op deze samenkomsten genomen worden; zij kunnen enkel handelen in opdracht en zijn gemakkelijk afzetbaar. Als de libertair municipalistische beweging groeit en als steeds meer gemeentes in deze zin gedemocratiseerd en geconfedereerd zouden worden, dan zullen hopelijk de confederaties sterk genoeg worden om zichzelf in een duale macht te plaatsen, iets dat uiteindelijk zal uitlopen in een oppositie tot de natie-staat. Op dat punt zal er zich ofwel een confrontatie voordoen, ofwel zullen de burgers overstappen naar een nieuw systeem dat hen de volledige controle over hun leven verschaft, en de macht van de natie-staat 'uithollen'. Terzelfdertijd nemen de gemeentes de controle van het economische leven van de privé-bedrijven over, en worden de onteigenaars onteigend. Een rationele, libertaire, ecologische maatschappij zou dan kunnen gevormd worden, waarin de structurele macht uitgeoefend wordt door de direct democratische vergaderingen van de actieve, vitale burgers.

Mijn boek schetst de concrete stappen waarin een beweging kan gevormd worden om zulk een directe democratie te scheppen. Het benadrukt de cruciale rol van een geschoolde groep van geëngageerde individuen die door middel van studiegroepen en lokale gemeentelijke verkiezingscampagnes een beweging uitbouwen door deze ideeën in hun gemeenschap te verspreiden.

Al geruime tijd bestaat er de behoefte aan dit boek, en ik kan het alleen maar betreuren dat wij het nog niet hadden toen we in het 'Left Green Network' werkten. (1) Het is tekenend dat op minder dan vijf weken na publicatie kameraden uit andere delen van de wereld bereid waren om het in vijf Europese talen te vertalen, en

Communalism

het internationale tijdschrift voor een rationele samenleving

Hieronder tref je de vertaling aan van de aankondiging van www.communalism.org, een nieuw Engelstalig internettijdschrift waarop maandelijks uitgebreide essays verschijnen. In de komende nieuwsbrieven zullen enkele daarvan worden gerecenseerd en/of in vertaalde vorm verschijnen. Momenteel is één van ons bezig met het vertalen van het op de communalism.org site verschenen essay *Communalism As Alternative*.

“Nieuwe bewegingen hebben nieuwe ideeën nodig, en vandaag de dag is er een gruwelijke behoefte aan het formuleren van een alternatieve politiek die past bij onze tijd. Traditionele vormen van radicalisme hebben erin gefaald om een nieuwe samenleving te realiseren en Links is nu gemarginaliseerd en gedisorieënterd.

Radicalen moeten met elkaar bespreken wat voor soort politieke theorieën, concepten en ideologieën we tegenwoor-

dig nodig hebben. Zoals wij het zien is dit de enige manier waarop we hoop kunnen hebben op het herbouwen van Links als een vooruitstrevende beweging voor fundamentele maatschappelijke verandering.

“Communalism” is een internationaal, Engelstalig tijdschrift dat ernaar streeft om de idealen van een libertaire, ecologische en seculiere samenleving te verduidelijken, te ontdekken en te ontwikkelen, evenals de

politieke strijd om zo'n samenleving te bereiken, vanuit een Communalistisch perspectief.”

Er zijn reeds drie artikelen verschenen: over de noodzaak en grondslagen van het Communalisme, het verschil met andere stromingen, vooral Syndicalisme en Anarchisme, en een kritische analyse van de overlap van Deep Ecology en ecofascisme.

www.communalism.org

(**vervolg interview**) onderhandelingen zijn aan de gang voor diverse andere vertalingen.

Je plaatst libertair municipalisme in de anarchistische traditie en benadrukt haar anti-statelijke en anti-kapitalistische doelstellingen. Je nadruk op het conflict tussen de gemeente en de staat (in tegenstelling tot het conflict tussen arbeid en kapitaal) wijkt daarentegen af van verschillende heersende richtingen in de anarchistische traditie. Waarom is deze afwijking belangrijk?

Laat me eerst duidelijk stellen dat Bookchin libertair municipalisme niet plaatst tegenover het conflict tussen arbeid en kapitaal. Het is veeleer zijn bedoeling de klassenstrijd uit te breiden door het te koppelen aan het gemeentestaat conflict; door begrippen die het klassenthema te boven gaan - voornamelijk hiërarchische overheersing

Barricades in Barcelona, 1936

en ecologische verstoringen - te introduceren in begrippen van klassenstrijd; en door aan de klassenstrijd een direct democratische basis, die gevestigd is in een zelfbeheerde politieke cultuur, toe te kennen. Libertair municipalisme is een poging om van klassenconflicten zowel een burgerthema als een industrieel thema te maken. Dat is in feite niet zo ongewoon: alles wel beschouwd is revolutionaire klassenstrijd in de loop der geschiedenis altijd gebaseerd geweest op gemeentes. De opstanden in Parijs in 1848 en in 1870-71 werden uitgevochten rond barricades die in wijken gelegen waren. Zowel in Rood

Petersburg in 1917 als in Barcelona in 1936-37 vormden sterke wijkculturen cruciale arena's voor hun respectievelijke revoluties.

Binnen de anarchistische traditie gaat het gemeente-staat conflict op z'n minst terug tot Proudhon's boek over federalisme uit 1863, dat opriep voor een federatie van autonome communes. Bakoenin nam deze oproep over en maakte er een centraal punt van in de programma's die hij in de zestiger jaren van de negentiende eeuw ontwierp. In diezelfde periode wonnen de communalistische ideeën aan invloed bij de tegenstanders van het gecentraliseerde gezag van Napoleon III in Frankrijk. Net zo waren in 1871, toen Pruisen Frankrijk versloeg en de Franse regering ineenstortte, communalistische ideeën reeds aanwezig om de Parijse Commune te bevruchten toen deze ontstond op de ruïnes van het Tweede Keizerrijk. Na slechts een paar weken bestaan te hebben - de Commune liep faliekant af - waren vele radicalen, niet

enkel anti-staatlijken maar ook Marx voor een tijdje, geïnspireerd door het moedige voorbeeld van de Commune en beschouwden de federatie van autonome communes als de na te volgen politieke structuur voor een vrije maatschappij in zelfbeheer. In de late zeventiger jaren van de negentiende eeuw werd het idee opgenomen in de programma's van de Jura Federatie, dat de communale federatie beschouwde als een integraal deel van de post-revolutionaire maatschappij.

Libertair municipalisme is gebaseerd op het historisch communalisme, zowel in zijn anarchistische en marxistische theoretische vorm, als in zijn concrete traditie in de revolutionaire geschiedenis, teruggaande tot de Franse Revolutie van 1789. Terzelfdertijd betekent het een ontwikkeling van het historisch communalisme. Daar waar het vroege communalisme de communes hoofdzakelijk opvatte als een beheersfunctie, dat voornamelijk 'openbare diensten' verleende en de echte besluitvormende macht overdroeg aan arbeidersverenigingen (wier federatie parallel liep aan dat van de gefedereerde communes), beschouwt libertair municipalisme de commune als een directe democratie dat controle uitoefent over de economie. En waar anarchistische communalisten van mening waren dat de mensen op een spontane wijze communes zouden vormen nadat de staat door andere middelen uit elkaar gevallen is, voorziet het libertair municipalisme een revolutionaire overgangperiode, waarin de federatie van communes een duale macht vormt tegen de natie-staat.

Het is mijn stelling dat de communalistische traditie, waarvan het libertaire municipalisme de verdere uitwerking vormt, geenszins vreemd staat tegenover de anarchistische traditie - in feite was het vanaf het begin erin aanwezig.

Anarchisten hebben zichzelf onderscheiden van andere stromingen in de socialistische traditie door het belang te

benadrukken van tegen-culturen alsook van tegen-instellingen voor een algemene revolutionaire strategie. Wat is volgens jou de verhouding tussen deze benadering en de strijd voor de radicale, direct democratische politieke instellingen die je in je boek beschrijft?

Het is erg ten nadele van anarchisten en van links in het algemeen dat er de laatste tijd zoveel aandacht geschonken wordt aan culturele veranderingen ten koste van institutionele veranderingen, in die mate dat het momenteel de politiek in z'n geheel overschaduwde. Ik wil niet suggereren dat cultureel werk geen politieke betekenis zou hebben, maar het kan niet op zichzelf bestaan - het moet deel uitmaken van een bredere politieke beweging. Kunst en cultuur en zelfexpressie op zichzelf vormen geen enkel gevaar voor de bestaande maatschappelijke orde, omdat ze uit zichzelf gemakkelijk kunnen overgenomen en gecommmercialiseerd worden. In feite kan de vervreemding en de revolte dat een radicaal kunstwerk uitdrukt het soms des te meer geschikt

Een 'Anarchy'-zonnebril maken voor commercialisatie, als iets met een 'gevaarlijke' hippe 'rilling'. Zonder een politieke beweging die zich tegen de verdinglijking als dusdanig - en dus tegen het kapitalisme - alsook tegen de hiërarchische overheersing opstelt, wordt kunst op een al te gemakkelijke manier gewoon een andere waar. De tegencultuur van de zestiger jaren is op beruchte wijze ontaard tot 'nostalgia merchandising' en New Age spiritualiteit, met al diens talrijke mogelijkheden tot vermarkting, en hippe advertising heeft veel van diens sensibiliteit overgenomen (zie de recente anthologie 'Commodify Your Dissent').

**Vanuit de diepte
Bruist de kracht
Van mensen
Van organisatie
Van onderop
Met z'n allen
Anders
Leuk!**

Tomme

De Beatles' 'Revolution' bevoorbeeldt wordt momenteel gebruikt om gymshoenen aan te prijzen en mijn lokale fietswinkel verkoopt zonnebrillen van het merk 'Anarchy'. Binnen het anarchisme is de nadruk op cultuur en zelfexpressie en lifestyle - ten koste van een revolutionaire politiek (in de betekenis van community zelfbeheer) - zo acuut geworden, dat sociaal ecologen verplicht werden zich daarvan te demarceren, en proberen voor het anarchisme vast te houden aan een kern van de socialistische doelstelling om de maatschappij te veranderen zowel op het niveau van sociale en politieke instellingen als op dat van het bewustzijn.

Je argumenteert dat we voor een vrije maatschappij de politieke sfeer moeten democratiseren en uitbreiden. Welke rol speelt hierin de strijd tegen hiërarchieën die vaak refereren naar de privé-sfeer, zoals patriërchaat en blanke overheersing?

In de loop van een politieke en sociale revolutie zal het zelfbewustzijn van de mensen ongetwijfeld veranderen, vooral als zij de solidariteit van de gemeenschappelijke strijd ervaren, een strijd voor een gemeenschappelijk ideaal veeleer dan voor hun eigen persoonlijke belangen, en als zij hun maatschappelijke macht voelen toenemen. Men kan verwachten dat gedurende zulke ervaringen het racisme en het seksisme zullen verminderen. Maar in de mate dat dit blijft voortbestaan, hetzij in de mentaliteit hetzij in de sociale regelingen,

zullen de gemeenteleden - in de politieke sfeer, in de democratische samenkomsten - beslissingen nemen over de manier waarop zij dit zullen bestrijden op een manier zoals hen dat gepast lijkt.

Het gevaar bestaat dat een gemeenschap richtlijnen uitvaardigt die racistisch en seksistisch zijn, maar het zou irrationeel zijn voor een maatschappij die gebaseerd is op de ontplooiing van de mogelijkheden van elkeen om de mogelijkheden van sommigen te onderdrukken. Een van de fundamentele beginselen van sociale ecologie, waarvan het libertair municipalisme de politieke dimensie vormt, is een veroordeling van alle vormen van sociale hiërarchie en klassenoverheersing, en een oproep voor diens opheffing.

Het idee 'mogelijkheid' duikt op in heel het boek. Je verwijst naar de 'politieke mogelijkheid van de gemeente', naar onze 'unieke menselijke mogelijkheid' voor een rationele samenleving, enz. Vertel a.u.b. iets meer over dit concept 'mogelijkheid'.

Deze kwestie raakt de filosofische dimensie van sociale ecologie, dialectisch naturalisme, een onderwerp dat veel te complex is om hier uit de doeken te doen; ik wil de geïnteresseerde lezer verwijzen naar Bookchin's 'Philosophy of Social Ecology' (2nd ed. revised). Ik zal hier volstaan met te zeggen dat het dialectisch naturalisme zich als een ontwikkelingsfilosofie (in tegenstelling tot een analytische filosofie) zich richt op processen die zich zowel in de natuurlijke evolutie als in de sociale geschiedenis voordoen, voornamelijk deze die, hoe indirect en omslachtig en soms zelfs vruchteloos ook, in de richting gaan van een grotere vrijheid, zelfbewustzijn, en reflexiviteit.

Als een ontwikkelingsfilosofie gebruikt het dialectisch naturalisme een woordenschat dat ontwikkelingsprocessen weerspiegelt: potentialiteit, het verschijnen, het ontplooiën, groei, actualisering, vervulling. Waar analytische filosofie

fixiteit vooronderstelt, vooronderstelt dialectische filosofie beweging, en niet louter kinesis maar gerichte beweging. Door aandacht te schenken aan de potentialiteiten van een situatie, moedigt de dialectische rationaliteit ons aan te onderzoeken wat voor soort toekomst er logisch gezien uit een situatie kan voortspuiten. Dus de gemeente zoals zij tegenwoordig bestaat bevat de mogelijkheid om gedemocratiseerd te worden en deel uit te maken van een rationele samenleving; het bereiken van een libertair municipalistische maatschappij zou de voltooiing of actualisering van deze potentialiteit betekenen.

Je roept de mensen op het kapitalisme en de staat omver te werpen en een vrije samenleving in te stellen die gebaseerd is op rede, solidariteit, en een ethos van burgerschap. Je discussie over de kolonisering van het maatschappelijke leven door het kapitalisme, de aanval op de waren en de ontbinding van de politieke sfeer lijken evenwel de vernietiging te beschrijven van de bronnen waaruit wij de capaciteit zouden kunnen halen om een maatschappelijk alternatief uit te bouwen. Waar zouden we, onder deze omstandigheden, de kracht en het inzicht moeten halen die nodig zijn voor het scheppen van een vrije maatschappij?

De huidige maatschappij van ogenblikkelijke voldoening geeft ons onophoudelijk de boodschap dat het het doel van het leven is ons persoonlijk geluk te verhogen, binnen het raam van het kapitalisme. Het geeft weinig of geen culturele steun aan de wil om je onmiddellijke persoonlijke doelstellingen ondergeschikt te maken aan het verwerven van een breder doel. Het verdort onze verbeelding naar een steeds betere wereld en dompelt ons onder in materies van praktisch overleven en de vroeger tijden onze betere natuur genoemd werd. Consumptie van goederen en diensten.

Niet enkel verzakelijkt deze maatschappelijke orde ons, en buit ze ons uit, ze verduistert onze historische herinnering en daardoor stompt ze ons ook af. Het zou ons willen doen vergeten dat eeuwenlang mensen deelnamen aan pogingen tot maatschappelijke verandering die geen vrucht droegen tijdens hun eigen leven. Niet enkel hadden zij geen ogenblikkelijke voldoening nodig, zij verwachtten die ook niet en waren bereid ballingschap en straf te ondergaan, in de overtuiging dat dit een betere maatschappij ten dienste stond. Daarom moeten we erkennen dat de ogenblikkelijke voldoening van verlangens deel uitmaakt van het systeem dat we bekampen. We moeten vasthouden aan onze historische herinnering en maatschappelijk geheugenverlies bekampen. We moeten tot op zeker niveau bereid zijn meer aandacht te schenken aan de zaak van een betere maatschappij dan aan het verwerven van een espresso-machine op het keukenaanrecht.

Als we niet de kracht kunnen vinden om aan onze idealen vast te houden, dan zullen ook onze levens zinloos zijn, en zullen we gebagatelliseerd worden. We zullen, zoals William James ooit zei, 'terugvallen in de slaap van het niet bestaan waaruit wij tijdelijk ontwaakt waren'.

Dus we moeten op zoek gaan naar andere mensen die, net als wij, de menselijke waardigheid willen hooghouden, en die inzien dat het grootste probleem van onze maatschappij niet El Nino is of onbekwame moeders, maar de maatschappelijke orde zelf. Wij bekampen deze maatschappelijke orde omdat een vermindering van onze menselijkheid en van onze waardevolste aspiraties onduldbaar zou zijn.

Marx beweerde in feite dat het communisme zou voortvloeien uit de rijping van de interne contradicties van het kapitalisme. Zie jij de creatie van een libertair municipalistische maatschappij als een act van de wil of als de

culminatie van een breder historisch proces?

Van beide. Ik twijfel er niet aan dat deze maatschappij naar een crisis afstevent - de enige vraag is of de directe aanleiding daartoe van maatschappelijke of van ecologische aard zal zijn. Zoals Marx in 'Het Kapitaal' stelde moeten kapitalistische bedrijven hun winsten maximaliseren en groeien, anders vallen ze in handen van hun rivalen en vergaan ze - groeien of sterven. Bookchin heeft aangetoond dat deze stelregel het kapitalisme in botsing brengt met de natuurlijke wereld. Zelfs als de globale opwarming van de aarde in de volgende eeuw enorme schade dreigt aan te richten, dan nog blijft de kloof tussen arm en rijk groter worden. Om hun winsten op een globale basis te maximaliseren maakt het kapitalisme ganse groepen mensen overbodig - volgens sommige schattingen drie-vijfde van de wereldbevolking.

Ik ben ook van oordeel dat we een andere kijk dienen aan te nemen op Marx' 'Verelendungsthesis'. Hij beweerde dat het in de logische lijn van het kapitalisme lag om de lonen zo laag mogelijk te houden; als mensen verarmden, zo dacht hij, dan zouden ze in opstand komen tegen de bourgeoisie die hen uitbuit. Deze voorspelling ging niet in vervulling, voor een deel omdat de welvaartsstaat tot stand kwam en enigszins de impact van het kapitalisme verzachtte. Nu dat vele voordelen van de welvaartsstaat waarop de sociale vrede gebaseerd is weggerationaliseerd worden, zou de voorspelling dat verarming kan leiden naar sociale revolutie momenteel bevestigd kunnen worden.

Wat ook de aanleiding van de crisis is, wanneer ze zich verder ontwikkelt zal het maatschappelijk resultaat niet noodzakelijkerwijze een rationele, ecologische en libertaire samenleving zijn. Het resultaat zou een dictatuur kunnen zijn, of chaos. Mocht de crisis uitlopen op emancipatie, dan zal op z'n minst een zekere graad van bewustzijn van een

bevrijdend alternatief op voorhand aanwezig moeten zijn.

Het is op dit punt dat voluntarisme van belang is. Pre-revolutionaire periodes zijn gewoonlijk erg kort. Het is weinig waarschijnlijk dat we een zee van tijd hebben om het nauwgezette, moleculaire werk van opvoeding te verrichten dat een bevrijdingsbeweging vereist. Dat is het soort werk dat we nu moeten doen: voornamelijk een libertair municipalistische beweging uitbouwen, de mensen tonen hoe ze hun politiek en economisch leven in eigen hand kunnen nemen, hen tonen hoe ze een maatschappij kunnen uitbouwen die hen in staat stelt hun menselijkheid terug te eisen. Het vereist eindeloos geduld, maar het dient gedaan te worden. Zo niet, dan zal de komende crisis uitlopen op tirannie.

Het is tegenwoordig moeilijk een radicaal theoreticus te vinden die niet genesteld is in de universiteit. Jij bent een uitzondering en je hebt er doelbewust voor gekozen om buiten de academische wereld te blijven. Waarom?

Laatst vond ik een passage bij Bakoenin waarin hij spreekt over 'de geschiedenis van alle academici'. 'Vanaf het ogenblik dat hij academicus wordt,' schreef Bakoenin, '... vervalt het grootste wetenschappelijk genie tot luiheid. Hij verliest zijn spontaniteit, zijn revolutionaire stoutmoedigheid, en die onrustbarende en wilde energie die kenmerkend is voor het genie, en dat ooit geroepen was om wankele oude werelden omver te werpen en de basis van een nieuwe wereld te leggen. Ongetwijfeld wint hij aan beleefdheid, aan nuttige en praktische kennis, daar waar hij aan kracht en originaliteit inboet. In één woord, hij wordt corrupt'. (2) Ik ben van oordeel dat deze passage te scherp is; vele academici van alle richtingen van het politieke spectrum proberen ernstig deel te nemen aan de publieke politieke cultuur, schrijven boeken en redigeren artikelen voor een brede lezerskring. En het onderzoekswerk dat radicale historici

uit de universitaire wereld verrichten over revolutionaire bewegingen en socialistisch-anarchistische ideeën is ongetwijfeld waardevol voor degenen die proberen verder te bouwen op deze tradities.

Maar voor professoren is het moeilijk om werken te schrijven die rechtstreeks revolutionaire bewegingen vooruitstuwten, werken die revolutionaire activisten en intellectuelen kunnen opvoeden en inspireren. Op een universiteit heeft het meeste schrijfwerk de bedoeling iemands carrière te helpen uitbouwen, vooral door geleerdheid ten toon te spreiden. Een werk schrijven dat een beweging helpt uitbouwen zou die carrière op het spel kunnen zetten. Bijgevolg lijken de academici voor elkaar te schrijven, veeleer dan voor het brede publiek, en zeker veel meer dan voor het revolutionaire publiek. In dit land heeft de massale uittocht van linksen uit het publieke leven naar de universitaire wereld ongetwijfeld geschaad.

voetnoten:

(1) Biehl en Chuck Morse waren coördinatoren van het Left Green Network Clearinghouse van 1990 tot 1991.

(2) Sam Dolgoff, ed., **Bakunin on Anarchy** (Alfred Knopf, New York 1972), p. 228.

**Een plan staat stil op aarde
Zwevend boven het tastbare
Stilstaand boven de vloeibare
Kolkende stroom van waarde
Die meesleurt in haar graf
De bomen, het leven
Waar zijn we gebleven?
Wordt dit nu onze straf?**

**We worden voortgezogen
Zonder het te willen
Onze ruggen gebogen
Zijn we vatbaar voor grillen
Wat waarde is, is zogenaamde waarde
Is koud en hard
Maakt ons verstard
Maar lijkt voor ons het grote onbedaarde**

**Kunnen wij ooit stoppen
Wat de machtigen maken?
Onze toekomst kan floppen
De dromen kunnen kraken**

**We moeten de leugen ontmaskeren
En niet stilhouden bij een plan
Maar tegenbewegen**

Elle